

པོད་མིའི་སྐྱེག་འདུགས་ཀྱི་བདུན་རེའི་ལས་རིམ་གསར་ཤོག

21st Aug 2024

འཁྲར་རྩིས་ལེན་ཞུས་པ།

ཆེ། ས་གནས་དགོན་སྡེ་ཁག་གི་སྐུ་ཆེན་པ། སྐུ་པ་
 ཀོང་མི་སྡེ་འཕྲོ་བྱེད་སྐུ་ཆེན་པ། སྐུ་པ་ཀོང་པོ་
 གྲིམ་སྡེ་པ་བྱེད་སྐུ་ཆེན་པ། ཁྱེད་སྡེ་ཁག་གི་སྐུ་མི།
 དེ་དཔེ་ཆེན་གཞུང་དང་གཞུང་ཁོངས་མིན་པ་ལི་
 ཆོག་གསུམ་པ་ཁག་གི་སྐུ་ཆེན་པ་བཅས་སྐུ་པ་འཛོམས་
 ཐོག་ཞབས་ཀྱག་གསུང་ལེན་གྱི་མངའ་དུ་སྐྱེས་པས་
 བདེ་ཞིག་དང་། དེའི་རྩིས་མི་མང་ཆོག་གསུང་།
 ཞིག་འདྲ་བསྐྱེད་གནང་ཡོད། །

ལ་སྐྱབས་རྗེ་སྤྱིང་མཆོག་སྐུ་ལ་རིན་པོ་ཆེས་སྤྱད་སེར་མང་ཆོགས་ལ་བཀའ་ཆེས་གནང་བ།

༡༡ ཁྲིལ་ ༡༠༡༥ ཟླ་ ༡ ཚེས་
 ༡༠ ཉིན་སྐད་སྒྲིལ་ཆད་དོན་གཅོད་འཕྲིན་ལས་
 ཚེས་སྐྱིད་ལགས་ཅི་ཤོན་ཚེས་འཁོར་དགོན་
 དུ་ཕྱེད་མ་ནས་ལྷུང་ས་ཇུ་ཡོང་ས་འཛིན་གླིང་

མཆོག་སྐུལ་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ལ་ཕེབས་པ་སྐུ་
 དང་སྒྲགས་མངལ་ལ་ཞུས་ཡོད། ཕྱི་ཆེས་ ༡༡
 ཉིན་སྐད་སི་སྐུ་ཆལ་དོན་གཅོད་ནས་༧སྐུའས་
 རྩེ་ཡོངས་འཛིན་གྱིང་མཆོག་སྐུལ་རིན་པོ་ཆེ་
 མཆོག་ནས་དད་ཀྱང་ (Dietikon) བ་གནས་

སྤྱི་བཀའ་ཚེས་གནང་སར་ཆེད་ཕེབས་ཀྱིས་
ཕེབས་བསྐྱོད་མཆོད་ཀྱིས་གསུམ་འདེགས་
འབྲུལ་ཞུས་ཡོད།

དེ་ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༧ ཟླ་བ་ ༠༡ ཚེས་

པོ་ཅེ་མཆོག་དགོན་པའི་འདུ་ཁང་དུ་ཐེབས་
 རས་ཐུགས་སྦྱོན་གནང་ཤིང་རྟེན་འཁོར་དགོན་པའི་
 མཁན་རིན་པོ་ཅེ་མཆོག་དང་སྐུ་ཁང་དོན་གཅོད་
 རྒྱལ་གཉིས་ནས་མཐུལ་ཏེན་གསུམ་འདུགས་
 འདུལ་ཁུས་ཤིང་རྟེན་འཁོར་ཆོས་འཁོར་དགོན་པའི་
 འགན་འཛིན་ལྷན་ཆོག་གིས་རིན་པོ་ཅེ་མཆོག་
 ལ་དགོན་པའི་གནས་ཚུལ་འདྲི་སྦྱོང་དང་། ལས་
 པུན་མས་མཛད་པ་སྤྲུལ་སྤྱད་མཛད་ཁུས་པ་མ་ཟད།
 རྒྱུད་རིན་པོ་ཅེ་སྐུ་ཁང་མ་དང་རྟེན་འཁོར་དགོན་པའི་
 འབྲེལ་པ་དང་། ལས་དོན་ཁྱེད་ཕྱོགས་སྐྱོར་
 གསུང་བཤད་གནང་བུལ་མཆོམས། རིན་པོ་ཅེ་
 མཆོག་དང་སྐུ་ཁང་དོན་གཅོད་འཕྲིན་ལས་ཆོས་
 རྒྱུད་ལགས་ལྷན་པཅར་ཐོག་རྟེན་འཁོར་དགོན་དུ་
 གནས་གཟིགས་གནང་། གནས་གཟིགས་ལུང་
 ཤིང་རྒྱུད་རིན་པོ་ཅེ་མཆོག་དང་། སྐུ་ཁང་དོན་
 གཅོད་འཕྲིན་ལས་ཆོས་རྒྱུད་ལགས། རྟེན་འཁོར་
 དགོན་པའི་འབྲེལ་ཡོད་ལས་ཁྱེད་ལྷན་དུ་དགོན་
 པའི་ལས་དོན་སྤེལ་ཕྱོགས་སོགས་ཀྱི་སྐོར་པ་གཤམ་
 མོ་ལ་ཆུ་ཆོད་ཀྱི་དུག་ཅུ་གནང་ཡོད།

ལྷན་འཛིན་མས་གྲུ་ཆེས་རི་ཀོན་དགོན་པས་
 རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ལ་གསལ་མཆོག་ས་ལུལ་བ་
 དང་། སྲུང་སྤྱི་སྤྱི་ཚབ་དོན་གཅོད་ཀྱང་གསལ་ལ་
 ཆོག་ས་ལ་ལྷན་ཞུགས་ཀྱིས་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་
 ལ་སྲུང་སྤྱི་སྤྱི་ཚབ་དོན་གཅོད་ཁང་གི་ལས་དོན་
 རྒྱུད་ལྷན་ས་དང་ཁྱལ་ཁོངས་ས་གནས་ཆེ་ཡོད་
 མོགས་པེ་སྤྱོད་གནང་། གསལ་མཆོག་ས་གྲུ་
 ཆེས་སྤྱི་ཚབ་དོན་གཅོད་དང་རི་ཀོན་དགོན་པའི་
 མཁའ་རིན་པོ་ཆེ་མོགས་ནས་ལ་སྤྱབ་ས་ཆེ་སྤྱིང་
 རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ཕེབས་སྐྱེལ་ཁུས་ཡོད།
 བྱུ་ཆོས་ ༡༡ ཉིན་སྲུང་སྤྱི་སྤྱི་ཚབ་དོན་གཅོད་
 དཔྱིན་ལས་ཆོས་སྤྱིང་ལགས་སྤྱི་མགོན་དུ་
 མགྲོན་འདོད་གནང་བ་ལྟར། སྲུང་སྤོལ་སེ་ར་
 ཐེག་ཆེན་སྤྱིང་དགེ་ཅུ་ཆོག་གས་པས་ན་དེ་གྲུང་
 (Dietikon) ས་ཁུལ་དུ་གོ་སྐྱིད་ཞུས་པའི་ཡོངས་
 འཛིན་སྤྱིང་མཆོག་སྤུལ་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གི་
 དགའ་ཆོས་གནང་ཡུལ་དུ་ཆེད་ཕེབས་ཀྱིས།
 སྤྱོད་ཆུ་ཆོད་ ༡༡ ལས་མས་སྤྱི་རིན་པོ་ཆེ་
 མཆོག་གསུང་ཆོས་ར་བར་སྤོས་སྤྱི་ཕེབས་པས།

དང་། རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་བཞུགས་ཁྲིར་འཁོད་
 གྲུབ་མཆོམས་རི་ཀོན་དགོན་པའི་མཁན་རིན་
 པོ་ཆེ་དང་སྐུ་ཚབ་དོན་གཅོད་བཅས་ནས་མཉམ་
 རྟེན་གསུམ་ལུལ་རྩེས་བཀའ་ཆོས་དབྱ་འབྲུགས་
 གནང་།
 རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་དད་ལྡན་ནམས་ལ་
 སངས་བྱུས་སྐྱར་ལྷའི་བཀའ་དབང་དང་།
 རྩེ་བཙུན་འཇམ་པའི་དབྱངས་གྱི་བསྟོན་པ་གང་
 རྩོམ་འེབ་ཀྱི་འབྲིང་སྟུལ། བཀའ་ཆོས་གྲུབ་
 རྩེས་དད་ལྡན་མང་ཆོག་སལ་ལྷང་དོར་གྱི་བཀའ་
 རྩོམ་གནང་ཞིང་། ལྷབས་དེར་དད་ལྡན་མི་
 མང་ཆེག་སྟོང་ཙམ་འདུ་འཛོམས་གནང་ཡོད།
 བཀའ་རྩོམ་གྲུབ་རྩེས་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་
 དད་ལྡན་མི་མང་ལ་མཇམ་ལ་གནང་ཡོད་པ་
 རེད། ལུང་སྐུ་ཚབ་དོན་གཅོད་རྣམ་དུ་རོབ་
 ཕྱི་རིགས་འབྲེལ་མཐུན་པ་སངས་བྱུས་སྐུ་བས་
 འགས་སྐྱོན་བཅར་ཞུས་ཡོད་པ་བཅས་།

ཐོད་ཀྱི་སྲིད་ལྟུང་ཉམས་ཞིབ་ཁང་དུ་རྒྱ་གར་གྱི་སྤྱི་འབྲེལ་གཞུང་ཚབ་བྱུང་པ་དེ་ལྷུང་སེལ་ལགས་ཀྱིས་བརྩམས་པའི་ཐོད་
ནང་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པའི་ཕྱི་དྲུག་ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་སྒྲིམ་བཀོད་ཆོགས་པ།

༡༩ ཅིན་པོ་དང་གྲི་མེད་ལྷན་དུས་མཇུག་ལོ་
ཁ་ལོ་གོ་མོ་རྒྱུག་ལོ་ག་ རྒྱ་གར་གྱི་ཕྱི་འབྲེལ་
གཞུང་ཚབ་བླུ་པ་དང་འཛམ་གླིང་མཉམ་
འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ནང་གི་རྒྱ་གར་གྱི་གཏན་
འཇགས་རྒྱ་ཚབ་བླུ་པ་རྒྱ་ཞབས་དེ་ལྟེ་
སེམས་ལགས་ཀྱིས་འདི་རྩིས་གནང་བའི། བོད་
ནང་བཅན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པའི་རྩེད་འགན་
དང་། འཛོ་གནས་དང་མངའ་དབང་ཆེད་
འཐབ་རྩོད། (IMPERIAL GAMES IN
TIBET: The Battle for Survival and
Sovereignty) ཅས་པའི་དཔེ་དབང་རྒྱུར་རྩིས་
པ་པོ་རྒྱུར་བཞེས་ཆེད་ཆོགས་འདུ་ཞིག་བསྐྱོང་
ཆོགས་གནང་ཡོད།

དེ་ཡང་གོང་ཆེས་ཉིན་པོད་ཀྱི་སྤྱིད་བྱས་
ཉམས་ཞིབ་ཁང་གི་ཆོག་ལས་ཁང་དུ་དཔེ་དེབ་
ཆོས་པ་པོ་རྒྱ་ཞབས་དེ་ལྷུ་པ་སི་རྒྱ་ལགས་དང་།
པོད་མི་མང་སྤྱི་འཐུས་རྗེ་ཆེ་ཆོ་བདུན་ལགས་།

པོད་མི་མང་སྤྱི་འབྲུས་འཛུགས་འཛིན་ཆོས་
འཛིན་ལགས། དགའ་ལྡན་པོ་བྲང་གི་དྲུང་ཆེ་
འཆི་མེད་རིག་འཛིན་ལགས། ཟ෍་རྒྱུ་ལྟ་བུ་
ཆེ་གྲུ་ཆོས་དབྱིངས་ལགས། དཔལ་འབྱོར་

བྱང་ཆེ་ཆོ་རིང་དོན་གྲུབ་ལགས། བོད་ཀྱི
 སྲིད་གྲུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་གི་འགན་འཛིན་
 ཟླ་བ་ཆེ་རིང་ལགས། དེ་ལ་ཞིན་བོད་ཀྱི་སྲིད་
 གྲུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་གི་ཉམས་ཞིབ་པ་རྣམས་

པ། དོན་གཉེར་ཅན་ཁག་ཅིག་པཅས་སྒྲན་
 ཞུགས་ཀྱི་ཐོག་མར་པོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་
 ཞིབ་ཁང་གི་འགན་འཛིན་ཟླ་བ་ཆེ་རིང་ལགས་
 ཀྱིས་ཚུམ་པ་པོ་དང་སྤྱོད་དང་སྒྲུགས། ཁོང་།

གཤམ་པོད་ཀྱི་གནད་དོན་ལ་དོ་སྩུང་གནང་
 བ་དེས་པོད་དོན་དེ་བཞིན་རྒྱལ་སྤྱིའི་གནད་
 དོན་ཞིག་ཡིན་པ་མཆོག་གི་ཡོད་སྐོར་མོགས་
 གསུངས།

དེ་ཆེས་ཀྱི་གར་གྱི་སྤྱི་འབྲེལ་གཞུང་ཚབ་
 ཟུར་པ་དང་དཔེ་དེབ་རྩོམ་པ་པོ་དེ་ལྷིམ་མི་རྒྱ་
 ལགས་ཀྱིས་པོད་དོན་དང་འབྲེལ་བའི་དཔེ་
 དེབ་དེ་ཉིད་རྩོམ་དགོས་པའི་དམིགས་ཡུལ་
 དང་འབྲེལ་ཏེ། རྒྱ་གར་ནང་རྒྱ་དཀར་ནག་
 གི་འབྲེལ་བའི་ཁྲོད་ས་མཚམས་དཀའ་རྙོག་
 ཅིས་ལས་རྒྱ་ཆེ་ས་ནས་རྒྱ་དཀར་ནག་གི་སྤྱི་
 ཡོངས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དང་། དམིགས་བསལ་
 པོད་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་སྐོར་ལེས་
 རྟོགས་དུ་ཅང་ཞུགས་པོ་ཡོད་པས། སྤང་ཆ་དེ་
 ཉིད་སྐོར་ཆེད་ཁོང་ཉིད་ནས་པོད་དང་རྒྱ་ནག་
 གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་ཆར་ཐུགས་ཁིབ་ཀྱིས་
 རྒྱ་གར་མང་ཚོགས་ལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གོ་རྟོགས་
 གྲུབ་ཆེད་དེབ་དེ་འཇུགས་པ་ལོན་སྐོར་འབྲེལ་

བཟློང་གཞན་།
 དེ་ལས་འཕྲོས་ཏེ་ཁོང་གིས་སྤྱི་ཡོད་དུས་
 རབས་བརྩ་དགུ་པ་དང་ཉི་ཤུ་པའི་ནང་དུ་
 བོད་ཀྱི་མཐའ་འཁོར་བྱིས་མཆོས་ཀྱི་གར་
 ཞིན་གཞུང་དང་། ལྷ་རུ་སྤྱ་གཉིས་ནས་
 མངའ་དབང་ཀྱི་སྤྱིད་ཀྱི་འཐབ་ཚྭ་དྲོད་ཁྲིད་
 ནང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཤུགས་ཀྱི་རྩེ་རྩེ་སྤྱད་དང་།
 འཐབ་ཚྭ་དྲོད་ཁྲིད་ཀྱི་ཕྱགས་ལ་ཁེ་ཕན་རྩེ་ཐོབ་
 སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱིར་དོ་སྤྱོད་ཞིབ་ཏུ་ཕྱག་ལ་བཅར་
 ཟད། ལྷག་པར་ཀྱི་གར་རང་བཅན་ཐོབ་པའི་
 རྩེ་སྤྱི་ཀྱི་གར་གཞུང་གིས་བོད་ཐོག་སྲིད་
 བྱས་བརྩུང་སྤངས་དང་། དེའི་འཕེལ་རིམ་
 སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱིར་འབྲེལ་བཟློང་ལྷག་པོ་གཞན་
 རྩེ་ཆོག་གས་བཅར་པ་ཁག་ཅིག་གི་དོགས་དྲི་
 ཁག་ལ་ལན་འདེབས་གསལ་བཤད་གནང་
 ཡོད་པ་བཅས་།

ཆོས་རིག་ལས་ཁུངས་ཀྱི་གྲངས་འཛིན་དཔེ་མཛོད་ལས་འཆར་ཆེད་ཉིན་དུག་རིང་ཨ་མིའི་བྱལ་ས་སྐོང་གྲོན་རྟེ་སི་
དང་། ཉིན་ལོ་ག་ སྐོང་ཁོན་བཅས་སུ་སྒྲོམ་བསྒྲུད་ལེགས་པར་མཛུགས་སྒྲིལ།

༡། འདྲི་མེད་ཐོག་འདྲུག་ས་ཆོས་རིག་
ལས་ཁྲུངས་ཀྱི་གངས་འཛོན་དཔེ་མཛོད་ལས་
འཆར་ཆེད་ཉིན་དུག་རིང་ཨ་འེེ་རྒྱལ་ས་ཐ་
ཤིང་ཀྲོན་ཁྲི་སྟེང་། རྒྱུ་ཡོག་ ཐོས་ཤོན་
བཅས་སྤྲོད་བསྐྱོད་ལེགས་པར་མཛད་གྱིས་
ཡོད།

དེ་ཡང་པོད་ཀྱི་གངས་འཛིན་དཔེ་མཛོད་ལས་
འཆར་དེ་ནི་ཨ་རིའི་རོགས་ཚོགས་ནས་བོད་

མའི་སྤྱི་ཚོགས་ནང་རིག་གཞུང་མོར་ཕུང
 རྒྱས་པ་ཤོང་སྤེལ་ (Strengthening Cultural
 Resilience of Tibetan Community) ཞེས་
 པའི་ལས་གཞིའི་འོག་དཔལ་འཕྲོར་མཐུན་
 འཇུག་གནང་ཡོད། སྐབས་དེར་ (Buddhist
 Digital Resource Center) ཞེས་པའི་འགན་
 འཛིན་འབྲས་རམས་པ་ཇན་ལགས་དང་ཁོང་གི་
 ཡུལ་རིགས་ལྷན་ཁང་ས་འཛིན་ཡིག་ཚགས་སྐོར་

གྲིས་པ་སྤྱད་དང་། ཡིག་ཆ་ཁག་ཅུར་ཆོག་ས་
 རྩེད་ཤོག་གསུ་སྤྱོད་པ་དང་ཐོབ་ཡོད་། དེ་བཞིན་
 ཨེ་ཤི་ཡའི་སྡེ་ཆ་ན་གྱི་འགན་འཛིན་འབྲུམ་
 རམས་པ་ཤེད་ཡག་ས་དང་། ཨེ་རིའི་རྒྱལ་
 ཡོངས་གྲིས་ཆོག་ས་དེའི་མཛོད་ཁང་གི་དོན་མོག་
 རྒྱུར་གྱི་ཆེད་མཁུ་ས་སྤྱོད་པ་ཡག་ས་དང་རྒྱན་དོད་
 གྱི་གྲངས་འཛིན་དེའི་མཛོད་དང་། ཆོས་རིག་
 ལས་ཁུངས་ནས་ལག་པ་སྤྱོད་པ་རྒྱུར་ཤེད་བཞིན་འདི་

ལས་གཞི་བོ་རྣམས་ལྟར་གནང་། ལྷན་པས་
 རྒྱུ་ལྡན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཁག་ཉལ་ཆོག་སྟེང་། མ་
 འོངས་པ་འདི་འཆར་གཞི་གང་ཡོད་རྣམས་ལས་མ་
 ལུ་ལ་རྒྱུ་རྒྱུ་ལས་གནང་བ་མ་ཟད། ཨ་རི་འོ་
 ལོ་མ་ལི་ཡའི་གཞུག་ལས་ཁང་གི་ཆོག་སྟེང་ལས་
 ལུ་ལ་ལས་ལྡན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཁག་ཉལ་ཆོག་སྟེང་། ཉམས་ཞིབ་པ་རྣམས་
 ལ་གངས་པ་འོང་ན་དེ་མཛོད་རྣམས་རྒྱུ་ལས་
 ཡོད།

དེམིན་ནི་མ་ལ་ཡའི་དཔེ་མཛོད་ཁང་དང་། ཀོ་
ལོ་མ་པི་ཡ་དང་རྟ་ཤ་མཐོ་རིམ་སྒྲིབ་གཉེན་
ཁང་གི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ཨ་རིའི་སྤྱི་དམངས་
དཔེ་མཛོད་ཁང་། མར་ཁྱིམ་ལུ་བླར་གིང་།
གཞོན་པའི་དྲན་རྟེན་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ཨ་རིའི་
རྒྱུང་འཕྲིན་ཁང་གི་བོད་ཡིག་སྡེ་ཁོན་པཅས་སུ་
འབེལ་ལམ་དང་། བོ་རྟོགས་གོང་མཐོར་སྐྱད་
རྒྱུར་པ་རྟོན་ཕེབས་ཡོད་པ་པཅས།།

